

УДК 355.23:37.035.7

ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ З ФОРМУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ УМІНЬ ІДЕНТИФІКАЦІЇ У МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ

Степанов С.П., Білявець С.Я.

Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького

У статті представлено особливості дослідно-експериментальної роботи з формування спеціальних умінь ідентифікації у майбутніх офіцерів-прикордонників. Автором детально охарактеризовано послідовність і методику експериментальної перевірки педагогічних умов формування у майбутніх офіцерів-прикордонників умінь ідентифікації. У статті дослідник висвітлює кроки щодо оптимізації змісту навчальних дисциплін циклу професійної та практичної підготовки з метою повного відображення в них питань щодо здійснення ідентифікації. Автор звертає увагу на використання проблемних та алгоритмічних методів для навчання курсантів виконувати складні та проблемні завдання з ідентифікації. Важливе значення має також застосування інформаційно-комп'ютерних технологій, насамперед технологій мультимедіа і гіпертексту для інтенсифікації занять з вивчення проблем ідентифікації, а також організації самоосвітньої діяльності курсантів з проблем організації прикордонного контролю та здійснення ідентифікації.

Ключові слова: офіцер-прикордонник, ідентифікація, уміння, педагогічні умови, паспортний контроль, професійна діяльність, охорона кордону.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Результати аналізу процесу перевірки документів осіб, які перетинають державний кордон, свідчать, що із збільшенням пасажиропотоку у пунктах пропуску через державний кордон, що обумовлено геополітичним та соціально-економічним становищем України, збільшується і кількість спроб порушення державного кордону незаконними мігрантами на лінії паспортного контролю. Зокрема, з 2001 до 2013 року кількість пропускних операцій на державному кордоні зросло в 1,91 рази. Відповідно якщо у 2001 р. було припинено 2,65 тис. правопорушень на державному кордоні, то у 2013 р. – 45,86 тис. [1, с. 17]. Цим підтверджується значимість паспортного контролю як основної складової прикордонного контролю та необхідність формування у майбутніх офіцерів-прикордонників спеціальних умінь ідентифікації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення зазначеної проблеми та на які опирається автор. На сьогодні проблеми ідентифікації особистості є предметом зацікавлення соціальної психології, криміналістики та власне прикордоннології. У психології та соціології (З. Фрейд, Т. Парсонс,

А. Петровський, Р. Мертон, П. Бурдьє, Р. Дженкінс, В. Ядов та ін.) термін «ідентифікація» використовують для позначення і вивчення входження людини в систему суспільних відносин, для позначення механізмів соціалізації та персоналізації. У криміналістиці (І. Когутич, В. Колдін, В. Колмаков, М. Селіванов, А. Чеботар та ін.) ідентифікацію використовують для дослідження об'єктів, пов'язаних із подією, що розслідується, для розкриття й розслідування злочинів. Ідентифікація є також основою процесу встановлення належності документа пред'явникові у пунктах пропуску. Військові педагоги вивчають питання формування спеціальних умінь ідентифікації у майбутніх офіцерів-прикордонників у контексті загальної проблеми формування їх професійної компетентності та підготовки до професійної діяльності (С. Білявець, Л. Балагур, Р. Мішенюк, О. Торічний), підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до роботи у пунктах пропуску та використання технічних засобів прикордонного контролю (О. Войцехівський, О. Кирилук, Ю. Кузь, В. Щербань), формування необхідних особистісних якостей та здатностей, зокрема професійної спостережливості (О. Трембовець-

кий) та інтерпретації невербальної поведінки особистості, яка здійснює протиправну діяльність (М. Грібов, С. Олексієнко, О. Проценко). Аналіз наукової літератури дозволяє трактувати ідентифікаційні уміння як здатність офіцера-прикордонника використовувати наявні знання, поняття, оперувати ними для ідентифікації осіб, що перетинають державний кордон через пункти пропуску.

Проте на сьогодні вивчено лише окремі аспекти проблеми формування у майбутніх офіцерів-прикордонників умінь ідентифікації. Нагальною є необхідність дослідження педагогічних умов формування у майбутніх офіцерів-прикордонників спеціальних умінь ідентифікації з урахуванням усього циклу навчальних дисциплін, що стосуються особливостей прикордонного контролю в пунктах пропуску.

Метою статті є висвітлення перебігу педагогічного експерименту з формування у майбутніх фахівців ідентифікаційних умінь у процесі професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу статті. Педагогічний експеримент було організовано та проведено для вирішення завдань дослідження щодо формування у майбутніх офіцерів-прикордонників спеціальних умінь ідентифікації. При цьому було передбачено перевірити гіпотезу про те, що формування у майбутніх офіцерів-прикордонників спеціальних умінь ідентифікації буде результативним за умов оптимізації змісту навчальних дисциплін циклу професійної та практичної підготовки з метою повного відображення в них питань щодо здійснення ідентифікації; використання проблемних та алгоритмічних методів для навчання курсантів виконувати складні та проблемні завдання з ідентифікації; застосування інформаційно-комп'ютерних технологій, насамперед технологій мультимедіа і гіпертексту для інтенсифікації занять з вивчення проблем ідентифікації, а також організації самоосвітньої діяльності курсантів з проблем організації прикордонного контролю та здійснення ідентифікації.

Дослідно-експериментальну роботу було організовано з вересня 2013 до червня 2016 р. на базі Національної академії Державної прикордонної служби імені Богдана Хмельницького. У цьому етапі педагогічного експерименту взяли участь 187 курсантів різних курсів факультету охорони та захисту державного кордону, правоохоронної та оперативного-розшукової діяльності, а також інженерно-технічного факультету.

Експериментальну роботу з формування спеціальних умінь ідентифікації в експериментальній групі було організовано при вивченні курсантами таких навчальних дисциплін, як «Перевірка документів», «Технічні засоби прикордонного контролю», «Здійснення прикордонного контролю» та «Організація прикордонного контролю». Для оптимізації змісту навчальних дисциплін циклу професійної та практичної підготовки було здійснено відбір навчального матеріалу відповідно до кінцевих цілей професійної підготовки та необхідності формування у них спеціальних умінь ідентифікації.

Логіка побудови навчального матеріалу забезпечувала послідовний перехід від ознайомлення з теоретичними аспектами здійснення ідентифі-

кації та відпрацювання практичної частини. Робочі програми було доповнено питаннями щодо професійного спостереження й спостережливості офіцерів-правоохоронців, спеціальних прийомів розвитку уваги та пам'яті, необхідних для здійснення ідентифікації. Окрім того, для якісної підготовки курсантів до здійснення ідентифікації було розроблено відповідне навчально-матеріальне забезпечення, методичні вказівки та рекомендації для викладачів і курсантів.

Одним з основних носіїв наукового змісту комплексу дисциплін циклу професійної та практичної підготовки, необхідного для формування у курсантів спеціальних умінь ідентифікації, став електронний підручник. Зміст електронного підручника було укомплектовано відповідно до вимог професійної підготовки офіцерів-прикордонників та завдань їх службової діяльності у пунктах пропуску, зв'язку з усіма дисциплінами циклу професійної та практичної підготовки, можливостей широкого використання в навчальному процесі. Електронний підручник містив текстову частину та довідково-інформаційну систему (гіпертекстового характеру).

Відповідно до другої педагогічної умови формування ідентифікаційних умінь у майбутніх офіцерів-прикордонників велику увагу було приділено використанню проблемних та алгоритмічних методів для навчання курсантів виконувати складні та проблемні завдання з ідентифікації. При цьому ключовим було положення про те, що засвоєнню змісту формування дії, його мети, характеру, умов виконання має передувати ознайомлення з метою дії, умовами і способами його виконання. Зокрема, проблемним методом було передбачено обговорити з навчальної дисципліни «Перевірка документів» питання щодо сутності криміналістичної ідентифікації людини та ідентифікації особи під час перевірки документів, значення ідентифікації особи під час прикордонного контролю та ін. Велику увагу викладачі звертали на такі проблеми, як порядок дій контролера пункту пропуску, старшого зміни прикордонних нарядів, начальника відділення прикордонного контролю з ідентифікації особи при перевірці документів та ін. Загалом використання проблемного методу допомагало викладачеві більш ефективно спонукати курсантів до активної самостійної діяльності через використання проблемних завдань і питань, організувати цілеспрямований пошук знаходження необхідного рішення. Використання цього методу дозволило активізувати пізнавальну діяльність курсантів, розвивати їх спостережливість, формувати у них впевненість, віру в свої можливості вирішувати складні проблеми.

Важливими засобами формування у курсантів спеціальних умінь ідентифікації були практичні заняття. Зокрема, було передбачено демонстрацію курсантам прийомів і способів дій відповідно до загальноприйнятої схеми демонстрації трудових прийомів: демонстрування прийомів загалом, у звичайному темпі та ритмі; демонстрування прийомів та їх елементів у повільному темпі, із зупинками у необхідних місцях; поділ прийому на елементи та показ окремих дій; демонстрування прийомів загалом, у звичайному темпі та ритмі [2]. У цей час також на етапі закріплення мате-

ріалу важливе значення мали вправи-тренування. Метою тренувань з ідентифікації особи було вивчення прийомів ідентифікації, розвитку уваги та спостережливості, навчання ідентифікації осіб різними методами, удосконалення навичок ідентифікації особи у процесі перевірки документів. При оцінці виконання курсантами завдань викладачі враховували максимальну ймовірність виявлення порушень у паспортних документах (у конкретному окремо взятому пункті пропуску це забезпечує надійність паспортного контролю) та час, необхідний для здійснення паспортного контролю однієї особи, що прямує через державний кордон.

Під час експерименту було також розроблено комплекс завдань з урахуванням тактики дій порушників кордону. Ці завдання передбачали тренування щодо ідентифікації елементів особи людини, їх різновидів, виділення характерних особливостей особи людини, порівняння елементів обличчя людини, окомірного визначення росту людини, визначення віку людини за зовнішніми ознаками, виявлення вікових змін зовнішності людини, її особливих прикмет, складання словесного портрета, виявлення особи за словесним портретом, встановлення тотожності зображених на фотокартках осіб, визначення державної приналежності людини за зовнішнім виглядом і фонетикою мови та ін. Викладачі звертали увагу на формування рухових компонентів умінь курсантів, швидкість і точність дій, необхідних для ідентифікації. Для розвитку уваги і пам'яті курсанти опрацьовували питання щодо особливостей запам'ятовування, надходження до мозку зорових, мовленнєвих та знакових образів.

У свою чергу відповідно до алгоритмічного методу викладачі насамперед повідомляли курсантам готові алгоритми – послідовність виконання окремих ідентифікаційних дій, з обов'язковим називанням технічного засобу прикордонного контролю. Після цього курсанти разом з викладачем створювали, розробляли узагальнені алгоритми виконання ідентифікаційних дій або конкретні алгоритми для ідентифікації. Таким чином курсанти вчилися застосовувати весь комплекс знань, оцінювати свої дії відповідно до вивчених алгоритмів та вимог прикордонного контролю. Алгоритми стосувалися діяльності інспектора пунктів пропуску щодо ідентифікації особистості при перевірці документів осіб, які перетинають державний кордон, алгоритм дій інспектора пунктів пропуску при перевірці документів осіб, які перетинають державний кордон, алгоритм дій контролера з фотопортретної ідентифікації, ідентифікації елементів обличчя людини і їх різновидів, характерних особливостей, окремих елементів обличчя людини, вікових змін зовнішності людини та ін. Наприклад, для формування відповідних розумових дій для здійснення ідентифікації особи за зовнішністю курсанти вивчали елементи особи і їх різновиди. Шляхом аналізу алгоритмів дій контролера за фотопортретною ідентифікацією вони вирішували завдання і самостійно контролювали правильність рішення за кодом відповідей.

Для аналізу алгоритмів викладачі пропонували курсантам спеціальні картки-завдання. Курсанти, працюючи за картками, засвоювали модель раціональної послідовності дій з іденти-

фікації та запам'ятовували загальну послідовність дій. Кожну подальшу дію курсанти спочатку пояснювали, а потім виконували. Свідченням належного усвідомлення та розуміння дії були точність виконання операції, вільне виконання наступної операції, пояснення їх загальної схеми. При аналізі алгоритмів за спеціально розробленими питаннями курсанти вчилися виокремлювати суттєві ознаки і включати їх з самого початку до складу орієнтовних основ дій, використовувати раніше сформовані дії через їх перенесення в нові умови і на нові об'єкти. Такі розумові моделі дій визначали й результативність формування ідентифікаційних дій загалом та спеціальних умінь ідентифікації зокрема.

Відповідно до третьої педагогічної умови формування ідентифікаційних умінь у майбутніх офіцерів-прикордонників було використано потенціал різних засобів навчання, а також інформаційно-комп'ютерних технологій для інтенсифікації занять з вивчення проблем ідентифікації при викладанні дисциплін циклу професійної та практичної підготовки. Зокрема, важливе значення мали такі засоби наочності, як друковані матеріали, що містили головні схеми, структуровані поняття, таблиці, визначення. Широко викладачі використовували також малюнки, слайди, фотокартки елементів обличчя людини, фотокартки осіб, зразки документів на право перетину державного кордону, картки зі зразками справжніх і підроблених підписів, з відбитками нігтьових фаланг, картки з даними психологічного спостереження, картки з даними для опитування особи, що пред'являє документи, картки з даними документа і легендою пасажира та ін. Важливе значення мали технічні засоби аудіо-, відео-, фотодокументування, засоби автоматизації прикордонного контролю.

При використанні комп'ютерних засобів для формування у майбутніх офіцерів-прикордонників спеціальних умінь ідентифікації було розроблено відповідні навчальні програмні засоби для повідомлення суми знань, для контролю рівня оволодіння курсантами навчальним матеріалом з питань ідентифікації, а також інформаційно-пошукові програмні засоби, імітаційні програмні засоби, демонстраційні програмні засоби та ін.

Наприклад, при вивченні теми № 2 «Ідентифікація особи» з навчальної дисципліни «Перевірка документів» було проведено тренування «Елементи обличчя людини і їх різновиди». Метою цього тренування було навчити курсантів практично визначати, правильно називати з використанням термінології «словесного портрету» елементи обличчя людини, розрізняти різновиди елементів обличчя людини. На цьому занятті викладачі використовували слайди, фотокартки з елементами обличчя людини, комп'ютерну програму «Фоторобот», фотокартки осіб, відеозаписи пасажирів підрозділ прикордонного контролю час проходження паспортного контролю. У свою чергу для оцінки умінь під кінець тренувань було використано спеціально розроблені завдання, набори фотокарток елементів обличчя людини, які курсанти повинні були правильно назвати.

При використанні цих засобів було враховано психолого-педагогічні закономірності й особливості сприйняття інформації за допомогою інфор-

маційно-комунікаційних технологій. Йдеться про такі дидактичні вимоги, як простота та доступність, активізація діяльності, інтерактивність, а також методичні вимоги щодо професійної спрямованості, урахування особливостей навчального предмету, повноти відображення змісту проблем ідентифікації в усіх завданнях та ін.

Важливе значення мало також використання відеозаписів пасажирів, які проходили паспортний контроль, навчальних відеофільмів «Ідентифікація особи за зовнішністю людини», «Фото-портретна ідентифікація людини», «Психологічне спостереження за особами, які перетинають державний кордон» та ін. Курсанти вивчали особливості виявлення стресових реакцій людини через «мову тіла», визначали ознаки, за якими можна з'ясувати, чи людина боїться, чи щось приховує, намагається сказати неправду.

Для відпрацювання навичок розпізнання вербальної поведінки осіб, що перетинають пункт пропуску, викладачі пропонували курсантам після перегляду відеофільмів вирішити конкретні завдання, наприклад, проаналізувати поведінку особи, прослідкувати зв'язок зовнішнього вигляду із психологічними особливостями та легендою приїзду, зв'язок характеру спілкування із психологічними особливостями та ін. Курсанти таким чином вчилися давати психологічні характеристики, розрізняти неправдиві прояви поведінки.

Відзняті на основі алгоритму перевірки документів відеосюжети давали можливість курсантам здійснювати практичну ідентифікацію особи, порівнюючи фотографію паспорта і бачачи пасажира на екрані монітора. Перегляд відеосюжетів – відеозаписів осіб, що проходять паспортний контроль, дозволив учити курсантів того, як треба робити психологічний портрет осіб, що перетинають державний кордон у пунктах пропуску, та на цій основі виявляти вербальні та вербальні ознаки поведінки. Після перегляду відеосюжетів курсанти робили висновок про роль і значення психологічного спостереження в охороні кордону загалом та при здійсненні прикордонного контролю зокрема, узагальнювали порядок аналізу даних психологічного спостереження та їх використання при перевірці документів осіб, які перетинають державний кордон у пунктах пропуску.

Відповідно до четвертої педагогічної умови формування ідентифікаційних умінь у майбутніх офіцерів-прикордонників було відповідним чином організовано їх самоосвітню діяльність щодо вивчення специфіки прикордонного контролю та здійснення ідентифікації. Навчально-методичне забезпечення самоосвітньої діяльності курсантів охоплювало сукупність інформаційних та методичних навчальних матеріалів, що визначають технології навчання, методи самоосвітньої діяльності курсантів та необхідні завдання. При створенні навчально-методичного забезпечення для самоосвітньої діяльності курсантів з питань ідентифікації було враховано особливості виконання нами завдань у пунктах пропуску, вимоги освітньо-кваліфікаційного рівня та відомчих стандартів прикордонної служби [3], тематику робочих програм навчальних дисциплін. У цьому контексті важливою була думка В. Сухомлинського про те, що для активізації розумових і вольових зусиль суб'єктів навчання важливе

значення має самостійне осмислення ними матеріалу, продумування його. Учений зазначав, що «дуже важливо, щоб учень сам знаходив, відкривав у явищах природи і суспільства нові сторони, риси, характерні ознаки, особливості, закономірності» [4, с. 122].

Основною структурною одиницею самоосвітньої діяльності курсантів з формування спеціальних умінь ідентифікації було навчальне завдання. При визначенні змісту завдань з питань ідентифікації було враховано особливості професійної діяльності офіцерів-прикордонників у пунктах пропуску, теоретичні знання, необхідні для здійснення ідентифікації, типові помилки й труднощі ідентифікації осіб та паспортних документів. Типовим були такі завдання, що мали узагальнений та міждисциплінарний характер, типовий для здійснення ідентифікації у пунктах пропуску.

Викладачі пропонували курсантам завдання різного рівня складності. На початковому етапі завдання стосувалися формування базових ідентифікаційних дій, на наступному етапі – це були завдання проблемного характеру, далі – завдання, вирішення яких потребували творчого підходу. Для виконання цих завдань курсанти повинні були ґрунтовно обізнані з теорією ідентифікації, уміти використовувати додаткові програмні компоненти для знаходження відповіді та добирати необхідні способи та алгоритми здійснення ідентифікації.

Рівень складності завдань відповідав особливостям змісту ідентифікаційних дій та досвіду самоосвітньої діяльності курсантів. Зміст завдань опирався на здобуті знання та досвід курсантів, але разом з тим ці завдання мали певний ступінь новизни та складності. Наприклад, для самостійного опрацювання матеріалу з навчальної дисципліни «Перевірка документів» викладачі пропонували курсантам вирішити проблемні завдання щодо організації режиму пункту пропуску та визначити напрями пошуку причин і умов, що сприяють скоєнню правопорушень чи неефективності паспортного контролю. Акцент у матеріалах для самостійної роботи ставився на проблемні завдання, що обумовлено тим, що головна форма застосування знань – це вирішення завдань.

Ідентифікаційні завдання було розроблено на основі аналізу оперативної-службової діяльності, тактики дій порушників державного кордону на ділянках пунктів пропуску. При розробці завдань було також враховано типові труднощі здійснення ідентифікації, зокрема обмеженість часу на перевірку документів і здійснення фотопортретної ідентифікації, труднощі, пов'язані з визначенням вікових змін зовнішності пред'явника щодо його зображення на фотокартці, змінами зачіски, використанням засобів косметики чи низькою якістю фотографії. Завдання підвищеної складності стосувалися необхідності виявлення безпосередніх ознак причетності особи до групи ризику чи побічних ознак причетності особи до групи ризику, виявлення невербальних ознак, які свідчать, що людина намагається щось приховати або збрехати, виявлення характерних ознак заміни фотокартки в паспорті для виїзду за кордон та ін.

Матеріали для самостійної роботи були різних видів, наприклад, пояснювального та предметного чи інструктивного (методологічного) характеру, містили елементи символічної і знакової на-

очності. Зокрема, матеріали предметного змісту виконували функцію джерела необхідних знань. У свою чергу матеріали методологічного характеру містили опис самостійних дій курсантів щодо окремих дій чи навчальних завдань, вказівки та пояснення щодо виконання складних завдань з ідентифікації. Наприклад, у матеріалах щодо методів фотопортретної ідентифікації ми подавали інформацію щодо різних способів фотопортретної ідентифікації (візуальне зіставлення ознак, зіставлення відносних величин, накладання координатних сіток, використання масок і т.п.), узагальнені алгоритми візуального порівняння обличчя пред'явника з його зображенням на фотографії без розкладання зорового портрета на окремі елементи. Курсанти повинні були вирішити завдання, коли фотографію зроблено нещодавно (до року) і пред'явник має характерну яскраву зовнішність та коли фотографію зроблено досить давно. Далі курсанти повинні були також виконати завдання щодо фотопортретної ідентифікації, використавши метод розкладення зорового портрету і послідовне порівняння обличчя за окремими елементами. При цьому курсанти повинні були послідовно порівняти елементи особи пред'явника з його зображенням на фотографії за двома показниками, насамперед за формою та за відносним розміром (порівняти такі елементи обличчя, як ніс, очі, брови, вуха та шию та пропорції між ними; врахувати при цьому вік особи, зморшки та ін.).

Важливе значення мав і матеріал супровідного та допоміжного характеру. Зокрема, було передбачено систему посилення на матеріал з інших дисциплін професійної та практичної підготовки. Ця інформація розширювала й поглиблювала основні інформаційні матеріали, містила необхідні довідкові дані, насамперед щодо специфіки ситуацій з перевірки документів. За допомогою

таких інструктивних текстів курсанти могли належним чином підготуватись до самоосвітньої діяльності, на належному рівні виконати усі запропоновані завдання та перевірити результат своєї роботи. Режим контролю ідентифікаційних знань та вмінь курсантів передбачав декілька рівнів складності, зокрема різних типів тестів та різних видів завдань. Виконання таких завдань допомогло створити умови для прийняття та усвідомлення курсантами цілей і змісту самоосвітньої діяльності, вибору самостійного вибору індивідуальної освітньої траєкторії.

Висновки. Проведена робота з формування у майбутніх офіцерів-прикордонників спеціальних умінь ідентифікації мала комплексний та системний характер. При вивченні навчальних дисциплін «Паспортний контроль», «Перевірка документів», «Здійснення прикордонного контролю», «Технічні засоби прикордонного контролю», «Організація прикордонного контролю» для формування у майбутніх офіцерів-прикордонників спеціальних умінь ідентифікації було впроваджено педагогічні умови, що передбачали оптимізацію змісту навчальних дисциплін циклу професійної та практичної підготовки з метою повного відображення в них питань щодо здійснення ідентифікації; використання проблемних та алгоритмічних методів для навчання курсантів виконувати складні та проблемні завдання з ідентифікації; застосування інформаційно-комп'ютерних технологій, насамперед технологій мультимедіа і гіпертексту для інтенсифікації занять з вивчення проблем ідентифікації; організацію самоосвітньої діяльності курсантів з проблем організації прикордонного контролю та здійснення ідентифікації.

Перспективами подальших наукових розвідок є визначення методичних рекомендацій щодо формування у майбутніх офіцерів-прикордонників спеціальних умінь ідентифікації.

Список літератури:

1. Аналітичні матеріали, графіки та діаграми за період: 1991-2015 роки. Статистичний бюлетень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 2015 http://dpsu.gov.ua/upload/file/stat_buletен_2015_sayt.pdf
2. Крушельницька Я. В. Фізіологія і психологія праці / Я. В. Крушельницька. – Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2000. – 232 с.
3. Освітньо-кваліфікаційна характеристика на випускника Національної академії Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького. – Хмельницький: Вид-во НАДПСУ, 2012. – 80 с.
4. Сухомлинский В. О. Избранные произведения: в 5 т. / В. О. Сухомлинский; редкол.: А. Г. Дзевин (пред.) и др. – К.: Рад. школа, 1979. – Т. 2. – 718 с.

Степанов С.П., Билявец С.Я.

Национальная академия Государственной пограничной службы Украины
имени Богдана Хмельницкого

ОСОБЕННОСТИ ОПЫТНО-ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЙ РАБОТЫ ПО ФОРМИРОВАНИЮ СПЕЦИАЛЬНЫХ УМЕНИЙ ИДЕНТИФИКАЦИИ У БУДУЩИХ ОФИЦЕРОВ ПОГРАНИЧНИКОВ

Аннотация

В статье представлены особенности опытно-экспериментальной работы по формированию специальных умений идентификации у будущих офицеров-пограничников. Автором подробно охарактеризованы последовательность и методика экспериментальной проверки педагогических условий формирования у будущих офицеров-пограничников умений идентификации. В статье исследователь освещает шаги по оптимизации содержания учебных дисциплин цикла профессиональной и практической подготовки в целях полного отражения в них вопросов осуществления идентификации. Автор освещает использование проблемных и алгоритмических методов для обучения курсантов выполнять сложные и проблемные задачи по идентификации, а также особенности применения информационно-компьютерных технологий. Речь идет о технологиях мультимедиа и гипертекста для интенсификации занятий по изучению проблем идентификации, а также организации самообразовательной деятельности курсантов по проблемам организации пограничного контроля и осуществления идентификации.

Ключевые слова: офицер-пограничник, идентификация, умения, педагогические условия, паспортный контроль, профессиональная деятельность, охрана границы.

Stepanov S.P., Bilyavets S.Y.

National Academy of the State Border Service of Ukraine
named after Bogdan Khmelnytsky

FEATURES OF THE EXPERIMENTAL WORK FOR THE FORMATION OF SPECIAL SKILLS IN IDENTIFYING FUTURE BORDER OFFICERS

Summary

The article presents the features of experimental and experimental work on the formation of special identification skills for future border officers. The author gives a detailed description of the sequence and methodology of experimental verification of pedagogical conditions for the formation of identification skills among future border officers. In the article the researcher covers the steps to optimize the contents of the academic disciplines of the cycle of professional and practical training in order to fully reflect the issues of the implementation of identification in them. The author highlights the use of problematic and algorithmic methods for teaching cadets to perform complex and problem identification tasks, as well as the application of information and computer technologies. We are talking about multimedia and hypertext technologies for intensifying studies on identification problems, as well as organizing self-educational activities of cadets on the problems of border control and identification.

Keywords: border officer, identification, skills, pedagogical conditions, passport control, professional activity, border protection.